

Kongruenciareláció, faktoralgebra, homomorfizmus

Legyen $*$ egy kétváltozós művelet a nemüres A halmazon:
 $*$: $A \times A \rightarrow A$, $(a, b) \mapsto a * b$. Ekkor az $\mathbb{A} = (A; *)$ algebrai struktúrát **grupoidnak** nevezzük.

Legyen \sim egy ekvivalenciareláció az A halmazon. Azt mondjuk, hogy \sim **kongruenciarelációja** az \mathbb{A} grupoidnak, ha tetszőleges $a_1, a_2, b_1, b_2 \in A$ elemek esetén

$$\left. \begin{array}{l} a_1 \sim b_1 \\ a_2 \sim b_2 \end{array} \right\} \implies a_1 * a_2 \sim b_1 * b_2.$$

Ekkor az A/\sim osztályozás **kompatibilis** a $*$ művelettel, azaz tetszőleges $C_1, C_2 \in A/\sim$ ekvivalenciaosztályokhoz létezik egy olyan $D \in A/\sim$ osztály, amelyre

$$\{ a_1 * a_2 \mid a_1 \in C_1, a_2 \in C_2 \} \subseteq D.$$

Példa

Kompatibilis osztályozása-e $\mathcal{C} = \{\{a, b\}, \{c, d\}, \{e\}\}$ az alábbi grupoidnak?

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

Példa

Kompatibilis osztályozása-e $\mathcal{C} = \{\{a, b\}, \{c, d\}, \{e\}\}$ az alábbi grupoidnak?

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

Példa

Kompatibilis osztályozása-e $\mathcal{C} = \{\{a, b\}, \{c, d\}, \{e\}\}$ az alábbi grupoidnak?

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

Nem, pl. $a \sim b$ és $c \sim d$, de $a * c \not\approx b * d$
(azaz $\blacksquare * \blacksquare$ nem jóldefiniált).

Példa

Kompatibilis osztályozása-e $\mathcal{C} = \{\{a\}, \{b, c, d, e\}\}$ az alábbi grupoidnak?

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

Példa

Kompatibilis osztályozása-e $\mathcal{C} = \{\{a\}, \{b, c, d, e\}\}$ az alábbi grupoidnak?

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

Példa

Kompatibilis osztályozása-e $\mathcal{C} = \{\{a\}, \{b, c, d, e\}\}$ az alábbi grupoidnak?

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

Igen, bármely két szín szorzata jóldefiniált:

$$\blacksquare * \blacksquare = \blacksquare, \quad \blacksquare * \blacksquare = \blacksquare, \quad \blacksquare * \blacksquare = \blacksquare, \quad \blacksquare * \blacksquare = \blacksquare.$$

Legyen $\mathbb{A} = (A; *)$ egy grupoid, legyen \sim egy kongruenciarelációja \mathbb{A} -nak, és legyen $\mathcal{C} = A/\sim$ a megfelelő kompatibilis osztályozás. Értelmezzük a kongruenciaosztályok halmazán a \otimes műveletet a következőképpen: tetszőleges $C_1, C_2 \in A/\sim$ esetén legyen $C_1 \otimes C_2$ az az egyértelműen meghatározott $D \in A/\sim$ kongruenciaosztály, amelyre

$$\{ a_1 * a_2 \mid a_1 \in C_1, a_2 \in C_2 \} \subseteq D.$$

Az így kapott $\mathbb{A}/\sim = (A/\sim; \otimes)$ algebrát nevezzük az \mathbb{A} algebra \sim kongruencia szerinti **faktoralgebrájának**.

Általában \bar{a} jelöli az $a \in A$ elem \sim szerinti ekvivalenciaosztályát. Ezzel a jelöléssel a faktoralgebra művelete így definiálható:

$$\bar{a}_1 \otimes \bar{a}_2 = \overline{a_1 * a_2}.$$

Az osztályozás kompatibilitása garantálja, hogy ez a művelet jóldefiniált, azaz az eredmény nem függ a reprezentánsok választásától.

Példa

Határozzuk meg a \mathbb{G}/\sim faktorgrupoidot, ahol \sim a $\mathcal{C} = \{\{a\}, \{b, c, d, e\}\}$ osztályozáshoz tartozó kongruencia.

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

Példa

Határozzuk meg a \mathbb{G}/\sim faktorgrupoidot, ahol \sim a $\mathcal{C} = \{\{a\}, \{b, c, d, e\}\}$ osztályozáshoz tartozó kongruencia.

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

*	■	■
■	■	■
■	■	■

Példa

Határozzuk meg a \mathbb{G}/\sim faktorgrupoidot, ahol \sim a $\mathcal{C} = \{\{a\}, \{b, c, d, e\}\}$ osztályozáshoz tartozó kongruencia.

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

$$\mathbb{G}/\sim =$$

*	<i>{a}</i>	<i>{b, c, d, e}</i>
<i>{a}</i>	<i>{b, c, d, e}</i>	<i>{b, c, d, e}</i>
<i>{b, c, d, e}</i>	<i>{a}</i>	<i>{b, c, d, e}</i>

Példa

Határozzuk meg a \mathbb{G}/\sim faktorgrupoidot, ahol \sim a $\mathcal{C} = \{\{a\}, \{b, c, d, e\}\}$ osztályozáshoz tartozó kongruencia.

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

$$\mathbb{G}/\sim =$$

*	<i>A</i>	<i>B</i>
<i>A</i>	<i>B</i>	<i>B</i>
<i>B</i>	<i>A</i>	<i>B</i>

, ahol $A = \{a\}$ és $B = \{b, c, d, e\}$

Pl. $B * B = \overline{b} * \overline{b} = \overline{b * b} = \overline{c} = B$.

Példa

Határozzuk meg a \mathbb{G}/\sim faktorgrupoidot, ahol \sim a $\mathcal{C} = \{\{a, c\}, \{b, e\}, \{d\}\}$ osztályozáshoz tartozó kongruencia.

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

Példa

Határozzuk meg a \mathbb{G}/\sim faktorgrupoidot, ahol \sim a

$\mathcal{C} = \{\{a, c\}, \{b, e\}, \{d\}\}$ osztályozáshoz tartozó kongruencia.

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

Példa

Határozzuk meg a \mathbb{G}/\sim faktorgruposidot, ahol \sim a $\mathcal{C} = \{\{a, c\}, \{b, e\}, \{d\}\}$ osztályozáshoz tartozó kongruencia.

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

*	■	■	■
■	■	■	■
■	■	■	■
■	■	■	■

Példa

Határozzuk meg a \mathbb{G}/\sim faktorgruposidot, ahol \sim a

$\mathcal{C} = \{\{a, c\}, \{b, e\}, \{d\}\}$ osztályozáshoz tartozó kongruencia.

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

$$\mathbb{G}/\sim =$$

*	$\{a, c\}$	$\{b, e\}$	$\{d\}$
$\{a, c\}$	$\{a, c\}$	$\{b, e\}$	$\{a, c\}$
$\{b, e\}$	$\{a, c\}$	$\{a, c\}$	$\{b, e\}$
$\{d\}$	$\{a, c\}$	$\{d\}$	$\{d\}$

Példa

Határozzuk meg a \mathbb{G}/\sim faktorgruppoidot, ahol \sim a

$\mathcal{C} = \{\{a, c\}, \{b, e\}, \{d\}\}$ osztályozáshoz tartozó kongruencia.

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

$$\mathbb{G}/\sim =$$

*	<i>A</i>	<i>B</i>	<i>D</i>
<i>A</i>	<i>A</i>	<i>B</i>	<i>A</i>
<i>B</i>	<i>A</i>	<i>A</i>	<i>B</i>
<i>D</i>	<i>A</i>	<i>D</i>	<i>D</i>

, ahol $A = \{a, c\}$, $B = \{b, e\}$ és $D = \{d\}$

Példa

Határozzuk meg a \mathbb{G}/\sim faktorgrupoidot, ahol \sim a $\mathcal{C} = \{\{a, b, c, e\}, \{d\}\}$ osztályozáshoz tartozó kongruencia.

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

Példa

Határozzuk meg a \mathbb{G}/\sim faktorgrupoidot, ahol \sim a $\mathcal{C} = \{\{a, b, c, e\}, \{d\}\}$ osztályozáshoz tartozó kongruencia.

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

Példa

Határozzuk meg a \mathbb{G}/\sim faktorgrupoidot, ahol \sim a $\mathcal{C} = \{\{a, b, c, e\}, \{d\}\}$ osztályozáshoz tartozó kongruencia.

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

*	■	■
■	■	■
■	?	■

Példa

Határozzuk meg a \mathbb{G}/\sim faktorgrupoidot, ahol \sim a $\mathcal{C} = \{\{a, b, c, e\}, \{d\}\}$ osztályozáshoz tartozó kongruencia.

$$\mathbb{G} =$$

*	<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
<i>a</i>	<i>c</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>b</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>
<i>c</i>	<i>a</i>	<i>e</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>
<i>d</i>	<i>a</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>d</i>
<i>e</i>	<i>a</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>e</i>	<i>c</i>

*	■	■
■	■	■
■	?	■

Ez nem kongruencia, pl. $d \sim d$ és $a \sim b$, de $d * a \not\sim d * b$.

A számelméleti kongruencia is kongruencia(!):

$$\left. \begin{array}{l} a_1 \equiv b_1 \pmod{m} \\ a_2 \equiv b_2 \pmod{m} \end{array} \right\} \implies a_1 + a_2 \equiv b_1 + b_2 \pmod{m},$$
$$a_1 \cdot a_2 \equiv b_1 \cdot b_2 \pmod{m}.$$

Példa

Modulo 7 maradékosztályok összeadása:

$$\{\dots, -5, \mathbf{2}, 9, 16, \dots\} + \{\dots, -3, \mathbf{4}, 11, 18, \dots\} = \bar{2} + \bar{4} = \bar{6} =$$
$$= \{\dots, -1, \mathbf{6}, 13, 20, \dots\}$$

$$\{\dots, -5, 2, \mathbf{9}, 16, \dots\} + \{\dots, -3, 4, \mathbf{11}, 18, \dots\} = \bar{9} + \bar{11} = \bar{20} =$$
$$= \{\dots, -1, 6, 13, \mathbf{20}, \dots\}$$

Az eredmény nem függ a reprezentánsok választásától.

Példa

A $(\mathbb{Z}_3; +, \cdot)$ gyűrű művelettáblázatai:

$$\mathbb{Z} = \{\dots, -3, -2, -1, 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, \dots\}$$

+	■	■	■
■	■	■	■
■	■	■	■
■	■	■	■

·	■	■	■
■	■	■	■
■	■	■	■
■	■	■	■

$$\blacksquare = \{\dots, -3, 0, 3, 6, 9, \dots\}$$

$$\blacksquare = \{\dots, -2, 1, 4, 7, 10, \dots\}$$

$$\blacksquare = \{\dots, -1, 2, 5, 8, 11, \dots\}$$

Példa

Határozzuk meg az $(\mathbb{R}; \cdot)$ algebra \sim szerinti faktoralgebráját, ahol

$$a \sim b \iff \operatorname{sgn} a = \operatorname{sgn} b.$$

$$\mathbb{R}/\sim = \{\mathbb{R}^+, \mathbb{R}^-, \{0\}\}$$

$$(\mathbb{R}; \cdot) / \sim = \begin{array}{c|ccc} \cdot & \{0\} & \mathbb{R}^+ & \mathbb{R}^- \\ \hline \{0\} & \{0\} & \{0\} & \{0\} \\ \mathbb{R}^+ & \{0\} & \mathbb{R}^+ & \mathbb{R}^- \\ \mathbb{R}^- & \{0\} & \mathbb{R}^- & \mathbb{R}^+ \end{array} \cong \begin{array}{c|ccc} \cdot & \bar{0} & \bar{1} & \bar{2} \\ \hline \bar{0} & \bar{0} & \bar{0} & \bar{0} \\ \bar{1} & \bar{0} & \bar{1} & \bar{2} \\ \bar{2} & \bar{0} & \bar{2} & \bar{1} \end{array} = (\mathbb{Z}_3; \cdot)$$

Példa

Határozzuk meg az $(\mathbb{R}; +)$ algebra \sim szerinti faktoralgebráját, ahol

$$a \sim b \iff \operatorname{sgn} a = \operatorname{sgn} b.$$

Ez nem kongruencia, mert az összeg előjelét nem határozza meg egyértelműen az összeadandók előjele.

Például $2 \sim 5$ és $-6 \sim -4$, de $(2 + (-6)) \not\sim (5 + (-4))$.

\leftrightarrow	igaz	hamis
igaz	igaz	hamis
hamis	hamis	igaz

\cdot	$\begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$	$\begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}$
$\begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$	$\begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$	$\begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}$
$\begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}$	$\begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}$	$\begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$

izomorf struktúrák

$+$	$\bar{0}$	$\bar{1}$
$\bar{0}$	$\bar{0}$	$\bar{1}$
$\bar{1}$	$\bar{1}$	$\bar{0}$

\otimes		
		
		

Az $\mathbb{A} = (\{ \text{tulipán} , \text{lili} \}; \otimes)$ és a $\mathbb{B} = (\{ \bar{0}, \bar{1} \}; +)$ algebrak szerkezete ugyanaz: ha \mathbb{A} művelet táblázatában minden tulipán-t átnevezünk $\bar{0}$ -ra, és minden lili-t átnevezünk $\bar{1}$ -ra, akkor éppen \mathbb{B} művelet táblázatát kapjuk:

\otimes		
		
		

átnevezés
→

$+$	$\bar{0}$	$\bar{1}$
$\bar{0}$	$\bar{0}$	$\bar{1}$
$\bar{1}$	$\bar{1}$	$\bar{0}$

Ezt az „átnevezést” a

$$\varphi: \{ \text{tulipán} , \text{lili} \} \rightarrow \{ \bar{0}, \bar{1} \}, \quad \text{tulipán} \mapsto \bar{0}, \quad \text{lili} \mapsto \bar{1}$$

leképezéssel írhatjuk le. Az átnevezés „jogossága” pedig a következőképpen fogalmazható meg:

$$\forall a_1, a_2 \in \{ \text{tulipán} , \text{lili} \}: \quad (a_1 \otimes a_2) \varphi = (a_1 \varphi) + (a_2 \varphi).$$

Definíció

Legyen $\mathbb{A} = (A; *)$ és $\mathbb{B} = (B; \oplus)$ két grupoid. Azt mondjuk, hogy a $\varphi: A \rightarrow B$ leképezés **izomorfizmus** \mathbb{A} -ból \mathbb{B} -be, ha

1. φ bijektív leképezés, és
2. φ **felcserélhető a műveletekkel**, azaz

$$\forall a_1, a_2 \in A: (a_1 * a_2)\varphi = a_1\varphi \oplus a_2\varphi.$$

Ha létezik $\varphi: \mathbb{A} \rightarrow \mathbb{B}$ izomorfizmus, akkor azt mondjuk, hogy \mathbb{A} és \mathbb{B} **izomorf**. Jelölés: $\mathbb{A} \cong \mathbb{B}$.

Megjegyzés

Az izomorfizmus tetszőleges algebraikra hasonló módon definiálható: a φ leképezésnek az algebra minden műveletével felcserélhetőnek kell lennie.

Például $\mathbb{A} = (A; +, \cdot)$ és $\mathbb{B} = (B; +, \cdot)$ esetén:

$$\forall a_1, a_2 \in A: (a_1 + a_2)\varphi = a_1\varphi + a_2\varphi, \text{ és}$$

$$\forall a_1, a_2 \in A: (a_1 \cdot a_2)\varphi = a_1\varphi \cdot a_2\varphi.$$

Definíció

Legyen $\mathbb{A} = (A; *)$ és $\mathbb{B} = (B; \oplus)$ két grupoid. Azt mondjuk, hogy a $\varphi: A \rightarrow B$ leképezés **beágyazás** \mathbb{A} -ból \mathbb{B} -be, ha

1. φ injektív leképezés, és
2. φ **felcserélhető a műveletekkel**, azaz

$$\forall a_1, a_2 \in A: (a_1 * a_2)\varphi = a_1\varphi \oplus a_2\varphi.$$

Ha létezik $\varphi: \mathbb{A} \rightarrow \mathbb{B}$ beágyazás, akkor \mathbb{A} izomorf a \mathbb{B} algebra $\mathbb{A}\varphi$ részalgebrájával: $\mathbb{A} \cong \mathbb{A}\varphi \leq \mathbb{B}$. Jelölés: $\mathbb{A} \hookrightarrow \mathbb{B}$.

Példa

- ▶ $\mathbb{N}_0 \hookrightarrow \mathbb{Z} \hookrightarrow \mathbb{Q} \hookrightarrow \mathbb{R} \hookrightarrow \mathbb{C}$
- ▶ $\mathbb{R} \hookrightarrow \mathbb{R}^{n \times n}$
- ▶ $\mathbb{R} \hookrightarrow \mathbb{R}[x]$
- ▶ $D_n \hookrightarrow S_n$

Definíció

Legyen $\mathbb{A} = (A; *)$ és $\mathbb{B} = (B; \oplus)$ két grupoid. Azt mondjuk, hogy a $\varphi: A \rightarrow B$ leképezés **homomorfizmus** \mathbb{A} -ból \mathbb{B} -be, ha

1.

2. φ **felcserélhető a műveletekkel**, azaz

$$\forall a_1, a_2 \in A: (a_1 * a_2)\varphi = a_1\varphi \oplus a_2\varphi.$$

Ha létezik $\varphi: \mathbb{A} \rightarrow \mathbb{B}$ szürjektív homomorfizmus, akkor azt mondjuk, hogy \mathbb{B} **homomorf képe** \mathbb{A} -nak.

Tétel (homomorfiatétel)

A homomorf képek és a faktoralgebrák lényegében ugyanazok:

- ▶ *Ha $\varphi: \mathbb{A} \rightarrow \mathbb{B}$ szürjektív homomorfizmus, akkor létezik olyan \sim kongruenciarelációja \mathbb{A} -nak, amelyre $\mathbb{A}/\sim \cong \mathbb{B}$.*
- ▶ *Ha \sim kongruenciarelációja \mathbb{A} -nak, akkor létezik $\varphi: \mathbb{A} \rightarrow \mathbb{A}/\sim$ szürjektív homomorfizmus.*